Lietas arhīva Nr. KA02-0096-18/14
ECLI:LV:KUAT:2018:0516.15830006416.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Liepājā 2018.gada 16.maijā

Kurzemes apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs K.Līcis
tiesneši I.Rozīte, S.Mertena
piedaloties prokuroram E.Kristovskim
aizstāvim R.Briedim

atklātā tiesas sēdē, pamatojoties uz Talsu rajona prokuratūras prokurora Edgara Kristovska iesniegto apelācijas protestu un apsūdzētā /pers. F/ aizstāvja Raimonda Brieža iesniegto apelācijas sūdzību, apelācijas kārtībā izskatīja krimināllietu, kurā ar Kurzemes rajona tiesas 2018.gada 8.februāra spriedumu

/pers. F/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 218.panta otrās daļas ar piespiedu darbu uz 250 stundām, bez mantas konfiskācijas, atņemot tiesības uz visu veidu komercdarbību uz 2 (diviem) gadiem.

No apsūdzētā /pers. F/ valsts labā piedzīta kompensācija par mantisko zaudējumu 37 595,74 *euro*.

Sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, juridiskā adrese: /adrese A/, piemērots piespiedu līdzeklis – likvidācija, atsavinot valsts īpašumā bez atlīdzības visu tās īpašumā esošo mantu.

Aprakstošā daļa

Ar pirmās instances tiesas spriedumu konstatēts, ka apsūdzētais /pers. F/ izvairījās no nodokļu un nodevu nomaksas, nodarot ar to zaudējumus valstij lielā apmērā, un konkrēti:

/pers. F/, būdams 2010.gada 5.maijā izveidotās sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/", ar vienoto reģistrācijas numuru /reģistrācijas numurs/ un juridisko adresi /adrese A/, vienīgais īpašnieks un valdes priekšsēdētājs ar tiesībām vienpersoniski pārstāvēt uzņēmumu gan darījumos, gan attiecībās ar valsts institūcijām, proti, vadīt tā darbību, šī uzņēmuma vārdā veicot saimniecisko darbību, lemt par uzņēmuma rīcībā esošo naudas līdzekļu izlietojumu, tai skaitā par iemaksu izdarīšanu valsts budžetā paša aprēķināto maksājamo nodokļu un nodevu apmērā, laika posmā no 2010.gada 5.maija līdz 2016.gada 31.augustam, nepildīja likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.panta pirmās daļas 2.punkta prasības un noteiktajā termiņā pilnā apmērā nenomaksāja nodokļus un nodevas.

/pers. F/, būdams atbildīgs par sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/ saistībām pret valsti, šajā laika posmā sistemātiski sniedza Valsts ieņēmumu dienestam normatīvajos aktos noteiktās un viņa parakstītās deklarācijas, pārskatus un ziņojumus par paša aprēķinātajām valsts budžetā maksājamo nodokļu un nodevu summām, bet to maksājumus pilnā apmērā un noteiktajos termiņos, bez attaisnojoša iemesla, labprātīgi neveica, kaut gan šajā laika periodā uzņēmumam bija naudas līdzekļi, kas ļāva tam veikt saimniecisko darbību, iegādāties preces, sniegt un saņemt pakalpojumus.

Tā tīši un apzināti ar bezdarbību, kas bija virzīta uz izvairīšanos no nodokļu un nodevu nomaksas, /pers. F/ laika posmā no 2012.gada 15.maija līdz 2016.gada 31.augustam, nepildīja likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 17.panta piektās daļas prasības, par to, ka

- algas nodoklis iemaksājams budžetā reizi mēnesī, kad bankā tiek saņemta nauda iedzīvotāju ienākumu izmaksai,
- darba devēji, kas iedzīvotāju ienākumus izmaksā no kases ieņēmumiem, nesaņemot naudu bankā, iemaksā algas nodokli budžetā nākamajā dienā pēc algas izmaksas,
- darba devējs, kas darbiniekam darba samaksu izmaksā bezskaidras naudas norēķinu veidā, algas nodokli iemaksā budžetā tajā pašā dienā, kurā viņš devis maksājuma uzdevumu darba samaksas pārskaitīšanai no sava konta uz darbinieka kontu,
- no steidzamos, īslaicīgos, vienreizējos darbos nodarbinātu darbinieku darba samaksas aprēķināto un ieturēto algas nodokli darba devējs iemaksā budžetā tajā pašā dienā, kurā viņš iemaksā budžetā pastāvīgo darbinieku algas nodokli,

un, kā uzņēmuma vadītājs neizdarīja paša aprēķinātos šī nodokļa maksājumus valsts budžetā likumā noteiktajos termiņos un apmērā, tā radot iedzīvotāju ienākuma nodokļa parādu 171,49 *euro* apmērā.

Turklāt laika posmā no 2012.gada 15.maija līdz 2016.gada 31.augustam, /pers. F/ Valsts ieņēmumu dienestā iesniedza deklarācijas un norādīja paša aprēķināto valsts budžetā iemaksājamo pievienotās vērtības nodokļa apmēru par attiecīgajiem taksācijas periodiem, bet nepildīja likuma „Par pievienotās vērtības nodokli" 119.panta pirmās daļas prasības - nodokli, kas aprēķināts par taksācijas periodu, reģistrēts nodokļa maksātājs iemaksā valsts budžetā 20 dienu laikā pēc taksācijas perioda beigām, un no darījumu rezultātā iegūtās naudas kā uzņēmuma vadītājs neizdarīja paša aprēķinātos šī nodokļa maksājumus valsts budžetā likumā noteiktajos termiņos un apmērā, tā radot pievienotās vērtības nodokļa parādu 9 913,11 *euro* apmērā.

Turklāt laika posmā no 2012.gada 15.maija līdz 2016.gada 31.augustam, /pers. F/ nepildīja likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 21.panta pirmās daļas prasības par to, ka darba devējs iemaksā speciālā budžeta kontā obligātās iemaksas par katru darba ņēmēju reizi mēnesī termiņos, kādi norādīti Valsts ieņēmumu dienesta izsniegtajā paziņojumā, no saimnieciskās darbības rezultātā iegūtās naudas kā uzņēmuma vadītājs neizdarīja paša aprēķinātos šī nodokļa maksājumus valsts budžetā likumā noteiktajos termiņos un apmērā, tā radot Valsts sociālo apdrošināšanas obligāto iemaksu parādu 397,59 *euro* apmērā.

Turklāt laika posmā no 2012.gada 15.maija līdz 2016.gada 31.augustam, /pers. F/ nepildīja likuma "Par uzņēmuma ienākuma nodokli"

22.panta pirmās un otrās daļas, un 23.panta prasības, par to ka nodokļa maksātājs 15 dienu laikā no paša sastādītās deklarācijas iesniegšanas dienas, patstāvīgi pārskaita valsts budžetā aprēķinātā nodokļa summu, un kā uzņēmuma vadītājs neizdarīja paša aprēķinātos šī nodokļa maksājumus valsts budžetā likumā noteiktajos termiņos un apmērā, tā radot uzņēmuma ienākuma nodokļa parādu 28 893,91 *euro* apmērā.

Turklāt /pers. F/nepildīja:

- Ministru kabineta 2011.gada 22.novembra noteikumu Nr.901 „Noteikumi par uzņēmējdarbības riska valsts nodevas apmēru, kā arī darbinieku prasījumu garantiju fondā un maksātnespējas procesa izmaksu segšanai ieskaitāmās nodevas daļu 2012.gadā" 3.punkta prasības,
- Ministru kabineta 2012.gada 9.oktobra noteikumu Nr.700 „Noteikumi par uzņēmējdarbības riska valsts nodevas apmēru, kā arī darbinieku prasījumu garantiju fondā un maksātnespējas procesa izmaksu segšanai ieskaitāmās nodevas daļu 2013.gadā" 3.punkta prasības,
- Ministru kabineta 2013.gada 5.novembra noteikumu Nr.1249 „Noteikumi par uzņēmējdarbības riska valsts nodevas apmēru, kā arī darbinieku prasījumu garantiju fondā un maksātnespējas procesa izmaksu segšanai ieskaitāmās nodevas daļu 2014.gadā" 3.punkta prasības,
- Ministru kabineta 2014.gada 9.decembra noteikumu Nr.751 „Noteikumi par uzņēmējdarbības riska valsts nodevas apmēru un darbinieku prasījumu garantiju fondā ieskaitāmās nodevas daļu 2015.gadā" 3.punkta prasības,

par to, ka Valsts nodevu par pārskata mēnesi darba devējs samaksā līdz nākamā mēneša piecpadsmitajam datumam, laika posmā no 2012.gada 15.maija līdz 2016.gada 31.augustam, kā uzņēmuma vadītājs no saimnieciskās darbības rezultātā iegūtās naudas neizdarīja paša aprēķinātās šīs kategorijas nodevas iemaksas valsts budžetā, tā radot uzņēmējdarbības riska nodevas parādu 19,66 *euro* apmērā.

Neskatoties uz to, ka viņa vadītajai sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/ minētajā laika posmā bija izveidojies un turpināja pieaugt nodokļu un nodevu parāds, /pers. F/ pēc saviem ieskatiem rīkojās ar uzņēmuma rīcībā esošo naudu, neveicot no tās iemaksas valsts budžetā paša aprēķināto nodokļu un nodevu summu apmērā, bet bez dokumentāla pamatojuma un saimnieciskās nepieciešamības no uzņēmuma rīcībā esošajiem bankas kontiem izņēma skaidru naudu kopumā 216134,16 *euro*, turpinot pēc saviem ieskatiem rīkoties ar uzņēmuma rīcībā esošo naudu, /pers. F/ izsniedza sev aizdevumu 17 216,75 *euro* apmērā, izsniedza aizdevumu /pers. I/ 36 994,67 *euro* apmērā, izsniedza aizdevumu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "/Nosaukums B/" 12 7731 *euro* apmērā, izsniedza aizdevumus sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "/Nosaukums C/" 9 035,23 *euro* apmērā un /pers. L/ 64 029,23 *euro* apmērā.

Šādi, līdz 2016.gada 31.augustam, izvairoties no nodokļu un nodevu nomaksas kopsummā par 39 395,74 *euro*, /pers. F/ nodarīja zaudējumus valstij lielā apmērā par šo summu.

Šādas apsūdzētā /pers. F/ darbības pirmās instances tiesa kvalificējusi pēc Krimināllikuma 218.panta otrās daļas.

Par šo spriedumu apelācijas protestu iesniedzis Talsu rajona prokuratūras prokurors Edgars Kristovskis, lūdzot atcelt Kurzemes rajona tiesas 2018.gada 8.februāra spriedumu daļā par /pers. F/ noteikto sodu un šajā daļā taisīt jaunu spriedumu, nosakot /pers. F/ smagāku sodu. Prokurora ieskatā tiesa apsūdzētajam noteikusi pamatsodu, kas neatbilst noziedzīgā nodarījuma smagumam, sabiedriskajai bīstamībai, kaitējuma apmēram, apsūdzētā personībai un attieksmei pret izdarīto.

Prokurors norāda, ka lietas materiālos ietvertā informācija liecina par to, ka apsūdzētais izvairījās no nodokļu un nodevu nomaksas, nodarot valstij zaudējumus lielā apmērā, kopsummā 39 395,74 *euro*, kas vairāk kā divas reizes pārsniedz noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī valstī noteikto 50 minimālo mēnešalgu kopsummu, ko likumdevējs ir noteicis kā kritēriju, lai par šādu rīcību iestātos krimināatbildība. Tādējādi, pieaugot zaudējumu apmēram, izdarītais noziedzīgais nodarījums iegūst lielāku sabiedrisko bīstamību un kaitīgumu.

Tāpat prokurors norāda, ka apsūdzētā izdarītais noziedzīgais nodarījums, kas paredzēts Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā (likuma redakcijā no 2013.gada 1.aprīļa), atbilstoši Krimināllikuma 7.panta ceturtajai daļai, klasificējams kā smags noziegums.

Prokurors vērš uzmanību uz to, ka šī noziedzīgā nodarījuma kaitīguma smaguma pakāpe nav tikusi samazināta arī pēc krimināls odu politikas reformas īstenošanas, kad ar 2012.gada 13.decembra likumu "Grozījumi Krimināllikumā", kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, noziegumiem tika būtiski samazinātas brīvības atņemšanas sodu minimālās un maksimālās robežas. Tieši pretēji, Krimināllikuma redakcijā līdz 2013.gada 1.aprīlim, Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums klasificējams kā smags noziegums. Tādējādi secināms, ka šādu noziedzīgu nodarījumu apdraudētās intereses likumdevējs uzskata par ļoti nozīmīgām, kas tiesai bija jāņem vērā, nosakot sodu apsūdzētajam.

Nosakot sodu apsūdzētajam, tiesa nav pievērsusi pietiekamu uzmanību noziedzīgā nodarījuma motīvu, faktisko apstākļu, rakstura un ar noziedzīgā nodarījuma apdraudēto interešu novērtējumam, līdz ar to noziedzīgā nodarīja kaitīgumam, apsūdzētā personībai un attieksmei pret nodarījumu. Tādējādi tiesas spriedumā ietvertie apsvērumi par šiem jautājumiem bija pretrunīgi un neradīja pārliecību, ka tiesas piespriestais sods sasniegs Krimināllikuma 35.pantā definēto soda mērķi.

Prokurors norāda, ka tiesa, vērtējot noziedzīgā nodarījuma raksturu, nav ņēmusi vērā, ka pienākums samaksāt valstij nodokļus un nodevas noteiktos termiņos un pilnā apmērā ir primāra, normatīvajos aktos nostiprināta, valsts prasība, kas obligāti jāizpilda, bet doma par tās ignorēšanu vai atstāšanu bez ievērības vispār nebūtu pieļaujama.

Tiesa nav piešķīrusi nozīmi ar /pers. F/ noziedzīgo nodarījumu apdraudēto interešu novērtējumam, līdz ar to arī noziedzīgā nodarījuma kaitīgumam, ka noziedzīga nodarījuma rezultātā valstij tika radīts zaudējums lielā apmērā. SIA /Nosaukums A/ nenomaksāto nodokļu un nodevu parāds pastāvēja vairāku gadu garumā, radot iztrūkumu valsts budžetā. Vienlaicīgi valsts neliedza /pers. F/ saņemt no valsts budžeta apmaksātus pakalpojumus, bet valstij radīto zaudējumu segšanu apsūdzētais uzsāka tikai krimināllietas iztiesāšanas laikā. Turklāt apsūdzētais neizpildīja savu pienākumu pret valsts un sabiedrības interesēm. Ar savu rīcību apsūdzētais atklāti demonstrēja savu visatļautību, radot apdraudējumu tautsaimniecībai un jurisdikcijai. Apsūdzētais nepildīja normatīvajos aktos izteiktās prasības un valsts budžetā iemaksājamo naudu izmantoja pēc saviem ieskatiem, tā rādot negatīvu piemēru citām personām par šāda rakstura likumpārkāpuma pieļaujamību sabiedrībā.

Lai arī /pers. F/ pirmās instances tiesas sēdē atzina savu vainu un izdarīto nožēloja, apsūdzētā veiktās darbības, lai atlīdzinātu valstij radīto mantisko zaudējumu, nav samērojamas ar nodarīto zaudējuma apmēru, kas pastāvēja vairāku gadu garumā un sprieduma pasludināšanas dienā pilnā apmērā nebija atlīdzināti, tāpēc atzīstot to par atbildību pastiprinošu apstākli.

Prokurora ieskatā tiesas piespriestais sods neatbilst Krimināllikuma 35.pantā definētajam soda mērķim. Nosakot apsūdzētajam piespiedu darbu, netiks sasniegts soda mērķis, jo piemērotais sods nav samērīgs ar nodarīto kaitējumu un neatbilst cietušā un sabiedrības interesēm. Šāds sods neatturēs apsūdzēto un citas personas no noziedzīgu nodarījumu, kas vērsti pret tautsaimniecības interesēm, atkārtotas izdarīšanas, kas var radīt vainīgajiem un citām personām maldīgu pārliecību, ka valsts reakcija uz likuma pārkāpšanu ir pārlieku humāna un sankcijas par likumpārkāpumu izdarīšanu ir nesalīdzināmi zemākas nekā noziedzīgā ceļā iegūtais labums. Konkrētajā gadījumā vienīgais sods, kura piemērošana var sasniegt soda mērķi, ir brīvības atņemšana.

Apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu iesniedzis apsūdzētā /pers. F/ aizstāvis Raimonds Briedis, lūdzot atcelt Kurzemes rajona tiesas 2018.gada 8.februāra spriedumu un krimināl procesu izbeigt. Spriedums neatbilst Krimināl procesa likuma 520.panta pirmajai daļai, jo notiesājošu spriedumu taisa, ja iztiesāšanas gaitā apsūdzētā vaina noziedzīgā nodarījumā ir pierādīta.

Aizstāvja ieskatā pirmās instances tiesai nebija tiesiska pamata atzīt /pers. F/ par vainīgu Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un sodīt to, jo ir iestājušies apstākļi, kas izslēdz kriminālatbildību - iestājies kriminālatbildības noilgums.

Aizstāvis vērš uzmanību uz to, ka lietā atrodas 2017.gada 12.jūnija un 2017.gada 21.augusta lēmums par /pers. F/ saukšanu pie kriminālatbildības. Pirmās instances tiesa ir pievienojusies apsūdzības uzturētāja viedoklim. Aizstāvja ieskatā tam nebija pamata, jo tika ignorēti vairāki būtiski aspekti, tai skaitā kriminālatbildības noilguma aspekts, apsūdzības tvēruma plašums, pierādījumu pietiekamības aspekts. Aizstāvja ieskatā minētais novedis pie nelikumīga sprieduma.

Atsaucoties uz Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 26.marta lēmumu lietā Nr. SKK 3/2013, aizstāvis norāda, ka apsūdzībai jābūt formulētai atbilstoši lietā konstatētajiem apstākļiem un Krimināllikuma 218.panta otrās daļas dispozīcijā paredzētajām šā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm, jo atbilstoši Kriminālprocesa likuma 124.panta otrajai daļai kriminālprocesā pierādāma noziedzīgā nodarījuma esamība vai neesamība, kā arī citi Krimināllikumā un Kriminālprocesa likumā paredzētie apstākļi, kuriem ir nozīme konkrēto krimināltiesisko attiecību taisnīgā noregulējumā.

Aizstāvis norāda, ka atbilstoši abiem lēmumiem par /pers. F/ saukšanu pie kriminālatbildības juridiskajai kvalifikācijai /pers. F/ tiek saukts pie atbildības par to, ka viņš izvairījās no nodokļu un nodevu nomaksas lielā apmērā.

Aizstāvis nepiekrīt prokurora viedoklim, kam pievienojusies arī tiesa, par to, ka noziedzīgs nodarījums izdarīts no 2010.gada 5.maija līdz 2016.gada 31.augustam, jo tas ir pretrunā ar lietas materiāliem, kā arī ar Krimināltiesību zinātnieku un prakses pamatnostādnēm par noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas (pabeigšanas) brīdi.

Aizstāvis vērš uzmanību uz Augstākās tiesu prakses apkopojumā par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un par izvairīšanos no nodokļu maksāšanas norādīto, ka Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs pēc savām konstruktīvajām īpatnībām atbilst materiālā sastāva pazīmēm, jo satur norādi ne tikai uz personas nodarījumu darbības vai bezdarbības veidā, bet arī uz kaitīgām sekām, zaudējumiem valstij vai pašvaldībai lielā apmērā, obligāti konstatējot cēloņsakarību starp kaitīgo darbību vai bezdarbību un krimināltiesību normā paredzētajām sekām, tas ir, zaudējumu valstij vai pašvaldībai, kas ir vienāds ar nozieguma izdarīšanas brīdi valstī noteikto 50 minimālo mēnešalgu kopsummu vai pārsniedz to. Par izvairīšanos no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas pabeigšanas brīdi saskaņā ar Krimināllikuma 15.panta pirmo daļu par pabeigtu atzīstams noziedzīgs nodarījums, ja tam ir visas Krimināllikuma Sevišķās daļas pantā vai panta daļā paredzētās noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes.

Tāpat aizstāvis vērš uzmanību uz Augstākās tiesu prakses apkopojumu "Tiesu prakse lietās par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un par izvairīšanos no nodokļu maksāšanas", kurā norādīts, ka, ja likumdevējs kā pabeigta noziedzīga nodarījuma obligātu prasību kopā ar darbību vai bezdarbību nodarījuma sastāvā iekļāvis arī kaitīgas sekas (nodarījuma materiālais sastāvs), tad noziedzīgs nodarījums skaitās pabeigts ar brīdi, kad tādas sekas iestājušās. Minētais norādījums, aizstāvja ieskatā, pilnā mērā attiecas arī uz analizējamo noziegumu, taču tā pabeigšanas brīdis būs atkarīgs no nodokļu vai tam pielīdzinātā maksājuma veida un likumos un citos normatīvajos aktos noteiktā to nomaksāšanas termiņa. Tādējādi Augstākā tiesa pamatoti atzinusi tiesību teorijā pausto atziņu, ka Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētais noziegums uzskatāms par pabeigtu ar nodokļa faktiskās nesamaksāšanas brīdi, tas ir, ar nodokļa iemaksāšanas termiņa par noteiktu taksācijas periodu iestāšanos, kad vai nu vispār nenomaksājot nodokli, vai nomaksājot to tikai daļēji, izmantojot nepareizu aprēķinu, valstij vai pašvaldībai tiek nodarīts zaudējums lielā apmērā, nesaņemto vai daļēji saņemto nodokļu maksājumu veidā.

Tādējādi noziegums uzskatāms par pabeigtu nevis ar valsts apsūdzības uzturētāja pašpieņemtu dienu, bet dienu, kad, iestājoties nodokļu maksāšanas termiņam, nodokļi netiek maksāti. Aizstāvis norāda, ka lietā nav viennozīmīgu pierādījumu, kas norādītu uz to, kurā datumā ir iestājušās sekas, pie kurām būtu uzskatāms, ka nodokļi un nodevas lielā apmērā nav samaksāti. Uz šādu pierādījumu trūkumu tiesa nav vērsusi uzmanību ne tiesas izmeklēšanas laikā, ne spriedumā.

Turpmāk aizstāvis vērš uzmanību uz to, ka ne apsūdzības uzturētājs, ne tiesa nav pievērsuši kritisku attieksmi tam, ka visi aprēķini lietā ir balstīti uz paša apsūdzētā sniegto informāciju. Lietā nav kompetenta eksperta atzinuma, ka apsūdzētais ir sniedzis Valsts ieņēmumu dienestā patiesu informāciju par nodokļiem, kas SIA /Nosaukums A/ būtu jāmaksā. Līdz ar to valstij vajadzēja uzņemties pierādīšanas pienākumu, ka nodokļu maksātāja deklaratīvie paziņojumi ir patiesi un kurā brīdī ir iestājušās Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā noteiktās kaitīgās sekas. Šādu pierādīšanas pienākumu var apstiprināt Grāmatvedības ekspertīze, kuras lietā nav, līdz ar to pierādījumi bija vērtējami kritiski.

Attiecībā par kriminālatbildības noilgumu aizstāvis norāda, ka apsūdzība apsūdzētajam izsniegta 2017.gada 12.jūnijā un pēc tam grozīta 2017.gada 21.augustā. Tādējādi piecu gadu laikā kriminālatbildības noilgums būtu rēķināms no noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīža, kas nodokļu nomaksas lietās ir 15 dienas no attiecīgā nodokļa deklarēšanas brīža.

Aizstāvis norāda, ka atbilstoši Krimināllikuma 56.panta pirmās daļas 3.punktam /pers. F/ nevar saukt pie kriminālatbildības par rīcību, kas notikusi līdz 2012.gada 12.jūnijam, kas ir sākotnējās apsūdzības uzrādīšanas datums, bet atbilstoši tiesas spriedumā konstatētajam, tieši uz 2012.gada 12.jūniju SIA /Nosaukums A/ bija izveidojies nodokļu parāds 32 354,13 *euro*.

Tāpat aizstāvis norāda, ka tiesai nebija pamats atzīt, ka lietā būtu konstatējams apsūdzētā tiešs nodoms. Aizstāvis, ņemot vērā minēto, lūdz apelācijas tiesu atkārtoti pārbaudīt visus pierādījumus, kas norāda uz apsūdzētā nodomu un veido noziedzīgā nodarījuma subjektīvo pusi.

Attiecībā uz zaudējuma piedziņu kriminālprocesā atbilstoši Valsts ieņēmumu dienesta 2016.gada 6.decembrī iesniegtajam kaitējuma kompensācijas pieteikumam, aizstāvis, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 350.panta pirmo un otro daļu, 353.panta pirmās daļas 1.punktu, norāda, ka cietušajam radītā kaitējuma kompensācijas apmaksas pienākums attiecināms uz personu, kura atzīta par vainīgu konkrētajā noziedzīgajā nodarījumā, ar kuru cietušajam radīts kaitējums. Aizstāvis vērš uzmanību uz Augstākās tiesas 2015.gada 14.maija lēmumā lietā Nr.SKK-58/215 norādīto, ka jānošķir jēdzieni "noziedzīga nodarījuma priekšmeta vērtība" un "nodokļu administrēšana".

Turpmāk aizstāvis norāda, ka tiesu praksē nostiprinājies dubultās sodīšanas aizlieguma (*ne bis in idem*) princips, kas aizliedz personu apsūdzēt vai tiesāt par otru nodarījumu tiktāl, ciktāl tas izceļas no identiskiem faktiem vai faktiem, kas būtībā ir tie paši, par kuriem persona reiz jau ir sodīta.

No lietas materiāliem secināms, ka Valsts ieņēmumu dienests, pamatojoties uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta pirmo un trešo daļu, 2012.gada 18.septembrī nolēma piedzīt no SIA /Nosaukums A/ nokavēto nodokļu maksājumu 46 826,28 *euro*, vēršot dažādus piespiedu līdzekļus. Minētais lēmums nav ticis grozīts vai atsaukts un ir spēkā, kā arī ir daļēji izpildīts.

Aizstāvis vērš uzmanību uz to, ka Valsts ieņēmumu dienests ir iesniedzis saturiski līdzīgu 2012.gada 18.septembra lēmumam par nodokļu parāda piedziņu, kas liek secināt, ka tiesai faktiski tiek piedāvāts piedzīt no /pers. F/, kā SIA /Nosaukums A/ vienīgā dalībnieka un valdes locekļa Valsts ieņēmumu dienestam nodarītos zaudējumus divas reizes – pirmo reizi ar administratīvo aktu; otro reizi ar nolēmumu krimināllietā. Aizstāvja ieskatā ar to tiktu pārkāpts dubultās sodīšanas aizlieguma (*ne bis in idem*) princips.

Apelācijas instances tiesas sēdē apsūdzētais /pers. F/ pievienojās aizstāvja sūdzībai un paskaidroja, ka akceptēs un pildīs apelācijas instances tiesas pieņemto spriedumu.

Aizstāvis Raimonds Briedis apelācijas instances tiesas sēdē uzturēja spēkā savu apelācijas sūdzību uz tajā norādītajiem argumentiem.

Cietušā pārstāve /pers. S/ apelācijas instances tiesas sēdē izteica viedokli, ka aizstāvja iesniegtā sūdzība būtu noraidāma, savukārt prokurora protests apmierināms.

Prokurors apelācijas instances tiesas sēdē izteica viedokli, ka pirmās instances tiesas spriedums ir atceļams daļā par apsūdzētajam piespriesto sodu, lūdzot apsūdzētajam piespriesto piespiedu darbu vietā noteikt brīvības atņemšanas sodu uz desmit mēnešiem.

Motīvu daļa

Kurzemes apgabaltiesa, iepazinusies ar iesniegto apelācijas protestu un sūdzību, uzklausījusi cietušā pārstāves paskaidrojumus, prokurora un aizstāvja viedokļus, pārbaudījusi krimināllietas materiālus apelācijas protesta un sūdzības apjomā, nonāk pie atziņas, ka pirmās instances tiesas spriedums atceļams, apsūdzētais pēc Krimināllikuma 218.panta otrās daļas atzīstams par nevainīgu un attaisnojams, kriminālprocess par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu SIA /Nosaukums A/ izbeidzams.

Apsūdzētais /pers. F/ apelācijas instances tiesas sēdē izmantoja tiesības nesniegt liecības, pievienojoties aizstāvja sūdzībā paustajiem argumentiem. Savukārt aizstāvis R.Briedis apelācijas instances tiesā izteica viedokli, ka kriminālprocess būtu izbeidzams. Aizstāvis, pamatojot savu viedokli, paskaidroja, ka atbilstoši lietas materiāliem (1.sējums, lietas 192.- 204.lapa), līdz 2012.gada 12.jūnijam nodokļos maksājamā summa sastādīja 32354,13 *euro*. Tā kā apsūdzība /pers. F/ tika izsniegta vien 2017.gada 12.jūnijā un, atbilstoši apsūdzībai, apsūdzētais izdarījis Krimināllikum 218.pantā paredzēto mazāk smagu noziegumu, /pers. F/ nebija saucams pie kriminālatbildības par izvairīšanos no nodokļu nomaksas, jo, atbilstoši Krimināllikuma 56.panta pirmās daļas 3.punktam, bija iestājies kriminālatbildības noilgums.

Apelācijas instances tiesa, ievērojot aizstāvja izteiktos iebildumus, nonāk pie secinājumiem, ka kriminālprocesā pieļauto kļūdu dēļ tiesa pat nevar pilnvērtīgi izvērtēt aizstāvja iebildumus. Šāda apgabaltiesas paustā apgalvojuma pamatā norādāms uz pirmās instances tiesas sniegto apsūdzētā noziedzīgo darbību faktisko aprakstu, kas atbilst arī lēmumā par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības aprakstītajam. Vispirms, no tiesas sniegtā noziedzīgo darbību apraksta nav saprotams, kādā laika posmā apsūdzētais /pers. F/ izdarījis noziedzīgo nodarījumu. Sākotnēji noziedzīgo darbību aprakstā tiek norādīts, ka noziedzīgs nodarījums izdarīts laika posmā no 2010.gada 5.maija līdz 2016.gada 31.augustam, tomēr tālāk no apraksta secināms, ka noziedzīgs nodarījums izdarīts laika posmā no 2012.gada 15.maija līdz 2016.gada 31.augustam. Tomēr būtiskākais ir tas, ka apsūdzētā noziedzīgo darbību aprakstā norādīts uz dažādu nodokļu veidiem un attiecīgi summām, kādas par katru nodokli nav iemaksātas budžetā, taču noziedzīgo darbību aprakstā nav atklāti darījumi, uz kuru pamata veidojas nodokļu samaksas pienākums.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2012.gada 4.jūnija lēmumā lietā SKK- 8/2012 tiesa norādījusi sekojošu atziņu:

"Kriminālprocesa likuma 405.pants, kurā norādītas prasības apsūdzības saturam, jāaplūko kopsakarā ar Kriminālprocesa likuma 20.panta pirmo daļu, kas paredz personas tiesības uz aizstāvību, proti, apsūdzībai jābūt tādai, lai apsūdzētā persona varētu zināt ne tikai par kāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu tā tiek apsūdzēta, bet arī kādas konkrēti un kādos apstākļos izdarītas darbības tai tiek inkriminētas uzrādītās apsūdzības ietvaros. Šis nosacījums ietver sevī arī prasību par apsūdzības konkrētību. Apsūdzībai jābūt tādai, kas pilnībā ļauj izprast tās būtību, nemeklējot papildu izskaidrojumus krimināllietas materiālos."

Ievērojot minēto Augstākās tiesas tēzi, apgabaltiesa uzskata, ka šajā kriminālprocesā apsūdzētajam izsniegtā apsūdzība un pirmās instances tiesas sniegtais apsūdzētā noziedzīgo darbību apraksts nesatur Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva visu pazīmju aprakstu. Konkrētajā gadījumā, apsūdzībā neatklājot veiktos darījumus, apsūdzība arī pilnībā neatklāj Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses pazīmes. Tā, piemēram, pirms konstatēt, ka apsūdzētā rīcība izpaudusies bezdarbībā, bez attaisnojošiem iemesliem noteiktā termiņā neizdarot nepieciešamos nodokļu maksājumus, tiesai ir jāgūst pārliecība, ka apsūdzētajam vispār bija pienākums maksāt nodokļus. Līdz ar to apsūdzībā jābūt norādītiem darījumiem, no kuriem, savukārt, izriet nodokļu maksāšanas pienākums un apmērs.

Vienlaikus arī uzsverams, ka noziedzīgo darbību aprakstā nenorādot veiktos darījumus, apgabaltiesa nevar argumentēti paust viedokli par aizstāvja iebildumiem attiecībā uz kriminālatbildības noilgumu, jo tiesai būtu jānorāda kādi darījumi, kādā laika posmā veikti, kāds ir nodokļu apmērs no veiktajiem darījumiem un, kad attiecīgi iestājies pamats personas saukšanai pie kriminālatbildības par izvairīšanos no šo nodokļu (nodevu) nomaksas.

Šādos apstākļos, nemeklējot papildu izskaidrojumus krimināllietas materiālos, /pers. F/ darbībās nav konstatējama Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva objektīvā puse, jo atbilstoši pirmās instances tiesas sniegtajam noziedzīgā nodarījuma faktisko apstākļu izklāstam, nav norādīti darījumi, uz kuru pamata veidojas nenomaksāto nodokļu apmērs.

Tādējādi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 519.panta 1.punktam, /pers. F/ pēc Krimināllikuma 218.panta otrās daļas atzīstams par nevainīgu un attaisnojams.

Papildus apelācijas instances tiesa norāda, ka tā pie identiskiem apstākļiem (situācijā, kad apsūdzībā netiek atklāti darījumi) jau paudusi analoģisku viedokli un citā krimināļprocesā atzina /pers. T/ par nevainīgu Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un Augstākā tiesa šajā daļā atzina apgabaltiesas viedokli par pamatotu (krimināllieta Nr.15830022112, SKK-34/2018).

Bez tam, Kriminālprocesa likuma 526.panta otrā daļa nosaka, ka gadījumā, ja tiesa taisa attaisnojošu spriedumu, tā atstāj bez izskatīšanas pieteikumu par nodarījuma rezultātā radītā kaitējuma atlīdzināšanu. Pieteikuma atstāšana bez izskatīšanas nav šķērslis kaitējuma atlīdzināšanas prasības celšanai Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Šādos apstākļos Valsts ieņēmuma dienesta pieteikums par mantiskā zaudējuma atlīdzināšanu 37595,74 *euro* apmērā atstājams bez izskatīšanas.

Turklāt, ievērojot to, ka ar šo spriedumu apsūdzētais tiek attaisnots, tādējādi nekonstatējot, ka apsūdzētais juridiskās personas- SIA /Nosaukums A/ interesēs izdarījis Krimināllikuma 218.pantā otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas savukārt bija par pamatu piemērot minētajam uzņēmumam piespiedu līdzekli- likvidāciju, pirmās instances tiesas sprieduma atceļams arī šajā daļā, kriminālprocesu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu SIA /Nosaukums A/ nolemjot izbeigt.

Rezolutīvā daļa

Vadoties pēc Kriminālprocesa likuma 563.panta pirmās daļas 2.punkta, Kurzemes apgabaltiesa

n o s p r i e d a

Kurzemes rajona tiesas 2018.gada 8.februāra spriedumu atcelt.

Atzīt /pers. F/pēc Krimināllikuma 218.panta otrās daļas par nevainīgu un attaisnot.

Valsts ieņēmuma dienesta pieteikumu par mantiskā zaudējuma atlīdzināšanu atstāt bez izskatīšanas.

Kriminālprocesu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu SIA /Nosaukums A/", reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, izbeigt.

Nolēmumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 10 dienu laikā Augstākajā tiesā Kriminālprocesa likuma 574., 575.pantā paredzētajos gadījumos, sūdzību vai protestu iesniedzot Kurzemes apgabaltiesā.

Pilns nolēmums pieejams no 2018.gada 30.maija.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs K.Līcis

Tiesnese I.Rozīte

Tiesnese S.Mertena